

'OYUN'DAN ENDÜSTRİYE; FUTBOLA FARKLI BİR BAKIŞ

Doç. Dr. Mustafa İNCE¹

Giriş

Tarihi, neredeyse insanlık tarihi kadar eskiye dayanan spor olgusu ve spor olayları, yeni ve farklı birtakım özelliklerle günümüze kadar gelmiştir. Genel anlamda sporun sağlıklı yaşam, dinginlik ve mutluluk kaynağı olmasının dışında hem sporcular hem de izleyiciler için büyük bir keyif alanı oluşturması, farklı kategorilerde spor faaliyetlerinin, toplumlarda yaygınlaştırılması ve daha geniş kitlelere ulaşması için çaba gösterilmesine sebep olmuştur. Bu çaba ise spora duyulan ilginin her geçen gün artmasına yol açmıştır. Geçtiğimiz yüzyılda çeşitli amaçlar doğrultusunda yaygınlaştırılmaya başlanan spor olayları, gün geçtikçe daha fazla insanı ilgi alanına dâhil etmeyi başarmıştır. Günümüzde spor olaylarının toplumsal ilgiye bağlı olarak, bilinirlik, erişilebilirlik, izlenebilirlik ve takip edilebilirlik düzeyleri arttıkça büyük ölçekte ticari ve ekonomik bir alan haline gelmesi de kaçınılmaz olmuştur. Bugün, dünya genelinde altmışın

¹ Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, mince7@hotmail.com

yerden, evden takip etmeyi tercih eder olmuştur. Durum böyle olunca Avrupa'nın en pahalı ligleri arasında yer alan Süper lig, maç başı seyirci sayısına bakımından yaklaşık 10-15 bin kişilik ortalamayla ilk ona bile giremeyerek Avrupa'nın çok gerisinde kalmıştır.

Deloitte Futbol Para Ligi 2021 raporunda Avrupa'nın en büyük 5 liginin ortak özellikleri arasında söz konusu ülkelerin, büyük nüfuslara sahip olmaları, kişi başına düşen milli gelirlerinin yüksek olması (satın alma gücü), futbolun en popüler spor olarak; sadece sevilen-izlenen değil, 'tüketilen' bir spor dalı olması, dünyanın en önemli futbolcularının neredeyse yüzde 90'ı bu liglerde top koşturuyor olması, endüstriyel futbolu yaratan ve ilk hayata geçiren ülkeler olmaları, ligleri ve kulüpleri sadece kendi ülkelerinde değil, tüm dünyada takip ediliyor olması, hem ligleri, hem de takımları artık küresel ölçekte çok güçlü markalar haline gelmiş olması, dünyanın en çok turist ağırlayan ilk 10 ülkesi içinde Türkiye ile birlikte bu 5 ülkenin de bulunması futbolun nasıl bir ticari kazanç dönüştürüldüğünü göstermesi açısından oldukça manidardır.

Kaynaklar

- Bu çalışma**, II. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresinde sunulan "Vur, Kır, Parçala, Bu Maçı Kazan! Futbolun Ekonomik Boyutu Üzerine Bir Değerlendirme" başlıklı bildiri ile FOOTBALL in Turkey with All Aspects Vol.1 kitabında yayınlanan "Striped Jersey Of Capitalism; An Economic View On Football" isimli bölümlerden derlenerek hazırlanmıştır.
- Amman, M.T. (2000). *Spor Sosyolojisi, Sporda Sosyal Bilimler*, Derleyen: H. Can İkizler, İstanbul: Alfa. Anadolu Ajansı. (aa.com.tr)
- Argın, Ş. (1992). Boş zamanın toplumsal anlamı üzerine notlar, *Birikim*, 43, 29-41.
- Arık, M. B. (2004). *Top Ekranda*, Salyangoz Yayınları, İstanbul
- Aytaç, Ö. (2005). Kapitalizm ve Boş Zaman, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt: 6 Sayı: 1 Haziran.
- Boniface, P. (2007). *Futbol ve küreselleşme* (çev.: İsmail Yerguz). İstanbul: NTV.

- Büyükbaykal G. (2016) Football Economy in Turkey, Football in Turkey, PL Academic Research, Peter Lang Gmbh, Frankfurt.
- Büyükbaykal, G. (2017). Türkiye’de Spor ile Kitle İletişim Araçları Arasındaki Etkileşim, İletişim Çalışmaları–2017 (Editör; Aydın Z., İşman,Ö.A), Burak Ofset, Sakarya
- Büyükbaykal, G., İnce, M. ve Yılmaz, M. (2021) Küreselleşmenin Spor Endüstrisine Etkileri
- G. Büyükbaykal, M. İnce (Ed.) “*Spor ve Medya İlişkisi*” içinde (ss.101-122) Konya: Eğitim Yayınevi.
- Büyükbaykal, G., ve İnce, M. (2017) Türkiye’de spor ile kitle iletişim araçlarından televizyon arasındaki ilişkinin boyutları, S. Gezgin, T. Akdal, (Ed.), *İletişim ve Kültür* içinde (75-96. ss.) Konya: Eğitim Yayınevi.
- Değer, R. (2022). Türkiye’de Spor Ekonomisinin Gelişimi ve Devlet Eliyle Desteklenmesi, *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 2(1), 61-70
- Deloitte:file:///C:/Users/pc1/Downloads/2021e-baslarken-avrupada-ve-turkiyede-futbol-ekonomisi.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2022)
- Ekmekçi, Y. ve İrmış, A. (2015). Türk Spor Sektöründe Kurumsallaşma; Futbol Kulüpleri Örneği, Int.Conference On Eurasian Economies 2015, SESSION 7D, Sektörel Analizler
- Gündüz, M. ve Bayansalduz, M. (2017). Türk Toplumunun Futbola Yüklediği Değer Algılarının Öğretmen Adaylarının Görüşleri Bakımından Değerlendirilmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2017/2, Sayı:27
- <https://www.fanatik.com.tr/avrupanın-en-yasli-ligi-super-lig-2091530>
- <https://www.kpmgvergi.com/PDF/2017-yay%C4%B1nlar/avrupa-futbol-eliti-tr.pdf> (Erişim Tarihi: 27.02.2018)
- <https://www.tarihbilimi.gen.tr/ilk-spor-kulupleri/>
- İnce, M. (2016). Spor ile Siyasetin İlişkisi Üzerine Bir Analiz; Sporu Siyasete Alet Etmek, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 2016, Cilt: 6, Sayı: 2*
- İnce, M. (2017). Türk Spor Basımında Asparagas Haber ve Spor Ekonomisine Etkileri, *Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 7, Sayı 2.*
- İnce, M. (2018). Striped Jersey of Capitalism; An Economic View on Football. *Football in Turkey with All Aspects Vol. 1, Ed.: Ahmet Talimciler - Müge Demir*, ss. 39-61 Berlin: Globe Edit
- İnce, M. (2019) “Vur, Kır, Parçala, Bu Maçı Kazan! Futbolun Ekonomik Boyutu Üzerine Bir Değerlendirme” II. Uluslararası İnsan ve Toplum Bil.Araş. Kongresi: Bandırma (ss. 879-897)
- İnce, M., Koçak, M.C. (2018) The Place of Football in Sports Perception in Turkey, “*Football İn Turkey With All Aspects Vol 2*” M. Demir (Ed.) içinde (ss.60-85) Almanya: GlobeEdit.

- Katırcı, H. ve Uztuğ, F. (2009). Spor Kulüplerinde İletişim Yönetimi: Türkiye Profesyonel Futbol Liglerinde Yer Alan Spor Kulüplerinin İletişim Uygulamalarına İlişkin Araştırma, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt/Vol.: 9 - Sayı/No: 1
- Kaya, A. ve Gülhan, Ü. (2013). Spor Kulüpleri Performanslarının Hisse Senedi Fiyatlarına Etkisi: BIST’de Bir Uygulama, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F., Yönetim ve Ekonomi, Yıl: 2013 Cilt: 20, Sayı: 2, Manisa
- Kaya, M. ve Büyükbaykal, G. (2019) Tüketim Toplumu Bağlamında Futbolun Endüstrileşmesi: 3 Büyük Takım Tarafları Üzerinden İnceleme. “International Journal of Cultural and Social Studies” (IntJCSS), December, 2019; 5(2): 683-703
- Kılınç, B. (2008). Kapitalist Bir Etkinlik Olarak Futbolun Büyüsü ve Kahramanları İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi Sayı 26 Kış-Bahar 2008
- Kuper, S. (1996) “Futbol Asla Sadece Futbol Değildir”, (Çev.Gürtunca,S.), İstanbul: Sabah Kitapları.
- Megep, (2011). MEB, Gazetecilik, Spor Haberciliği ders notları, Ankara: 2011 Millî Eğitim Bakanlığı, (MEB), Spor Lisesi, Takım Sporları Dersi, Futbol Ders Notları.
- Osmanlı, U. ve Kaya, S. (2014). “Püritanizm’ Den Hedonizm’ E Değişen Boş Zaman Kavramı” http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Prutanizmden_Hedonizme_Değişen_Bos_Zaman_Kavramı.pdf (Erişim: 15.11.2021)
- Sağır, A. (2012). 6222 Sayılı Yasa Bağlamında Türkiye’de Futbol Örneğinde Sosyolojik Bir Çözümleme, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 45, Sayı 3, Eylül 2012
- Samur, S. (2020) Spor Endüstrisinin Geleceği, (Blog) <https://www.iienstitu.com/blog/spor-endustrisinin-gelecegi> (Erişim Tarihi: 15.11.2022)
- Sert, M. (2000). Gol Atan Galip, Futbola Sosyolojik Bir Bakış. İstanbul: Bağlam Yayınları
- Stemmler, T. (2000). Futbolun Kısa Tarihi, (Çev.: N. Aça), Dost Yayınları, Ankara.
- Şen, H. (2013). Futbolun Değişen Yapısı Üzerine Sosyolojik Bir Analiz, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt, VI Sayı, 1 Nisan
- Talimciler, A. (2002). Futbolun Metalaşması, *Toplumbilim Dergisi Futbol Özel Sayısı*, İstanbul: Bağlam.
- Talimciler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 26, Kış-Bahar 2008
- Talimciler, A. (2010). *Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporunu*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Talimciler, A. (2014). *Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi*, İstanbul: Bağlam.
- Token, N. (2005) “Oyuna Girme-Oyunu Seyretme: Platon’a Karşı Aristoteles”, Toplum ve Bilim, Sayı:103, İstanbul: Birikim Yayıncılık.

- Uluoyol, O. (2014). Süper Lig Futbol Kulüplerinin Finansal Performans Analizi / Financial Performance Analysis Of Super League Football Clubs . Yaşar Üniversitesi E-Dergisi, 9 (34) , 5716-5731 . Retrieved From <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Jyasar/Issue/19148/203251>
- Yeni Mesaj Gazetesi, <http://www.yenimesaj.com.tr/futbol/bacasiz-fabrika-futbol-h13054785.html> (Erişim Tar. 19.02.2018)
- Yıldırım, İ. (1997). “Tepük Futbol mudur? XI. Yüzyıl Türk Spor Faaliyetlerinden “Tepük” Oyununun Mahiyeti Üzerine Bir Araştırma”. Beden Eğitimi ve Spor Bil. Dergisi, 2 (1)
- Zeren, F. ve Gümüş, B. (2013). Türk ve Yabancı Futbol Takımlarının Borsa Performansları Üzerine Bir Uygulama, Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2.